

Микола Тимошик

РАЙОННІ ГАЗЕТИ ЯК ОРГАНІЗАТОРИ СІЛЬКОРІВСЬКОГО РУХУ В УМОВАХ СТВЕРДЖЕННЯ В УКРАЇНІ КОМУНО-БІЛЬШОВИЦЬКОЇ СИСТЕМИ

Акцентується увага на двох тривожних тенденціях сучасної української журналістики: перевиробництво журналістських кадрів і брак професійних, патріотичних і порядних журналістів.

У цьому контексті аналізується досвід підготовки журналістських кадрів для низової ланки радянської журналістики – районних газет в один із найдраматичніших періодів української історії – 20-30 роки ХХ століття.

На матеріалах рідкісних на сьогодні підшивок районних газет Чернігівщини – «Нового Села» (Ніжин), «Червоної Носівщини» (Носівка) та «Ударного Труда» (з 1958 року – «Жовтнева Зоря», Лосинівка) йдеться про специфіку місцевої преси, суть організованої нею за вказівкою вищестоящих партійних комітетів пропагандистської кампанії з розгортання в українських містечках і селах руху так званих робітничих і сільських кореспондентів, формування їхньої мережі. Детальніше йдеться про тематику публікацій дописувачів до районних газет тієї пори. Наводяться приклади доносництва сількорів на куркулів та селян-одноосібників, які не бажали вступати до колгоспів.

Ключові слова: *місцева преса, районна газета, сільський кореспондент, робітничий кореспондент, дописувач, тематика публікацій, газета «Червона Носівщина».*

*Ми – сини партії, ударники преси,
Домен мартенів сталі.
З нами вождь іде, з нами – учитель,
З нами – друг наш – СТАЛІН.*

*Дні ще завзятіші, дні ще квітучіші,
Дні бурхливіші настали.
Ми будем жити, будем боротись
Перемагати, як СТАЛІН.*

(О. Мазуркевич. «Марш робсількорів»)

Криза «перевиробництва» журналістів

Нині українська журналістика постала перед двома проблемами: перевиробництва журналістських кадрів і браком професійних, патріотичних і порядних журналістів. Пояснення просте: фахівців цієї надто складної і надто відповідальної професії стали готувати у вишах, де ні викладачів-професіоналів, ні належної матеріальної бази немає. Ось цей показник говорить сам за себе: якщо в підрадянській період в Україні дипломи журналістів можна було отримати всього лиш у двох

© Тимошик Микола Степанович – доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри видавничої справи та мережових видань Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв.

університетах (Київському та Львівському), то нині – в більш ніж 60-ти. І це на 24 області, не враховуючи Криму.

Звідси загострення ще однієї проблеми – розбіжності в оцінці цього явища з боку теоретиків і практиків журналістики. Останні все менше стали довіряти випускникам вишів, де «прописана журналістика», все більше почали створювати власні школи журналістики. З-поміж тих, які на слуху, – курси для журналістів -початківців при редакції газети «День», телеканалах «Інтер», СТБ.

Майже сто років тому, коли на одній шостій земної кулі багнети і в'язниця стверджували новий суспільно-політичний лад, на українських теренах була криза «недовиробництва» кадрів нової преси, яка в історії журналістики отримала назву «партійно-радянська».

Спробуємо ретроспективно оглянути це явище та з'ясувати уроки з тієї проблеми для новочасної української журналістики. Для цього скористаємося архівними документами та підшивками перших після 1917 року окружних і районних газет, які виникали, для прикладу, в Чернігівському краї.

Місцева преса та її специфіка

Пресу часто називають літописцем життя. І це здебільшого відповідає дійсності. Особливо, коли йдеться не про спеціалізовану, професійно зорієнтовану, а суспільно-політичну журналістику, що передбачає широку тематику в редакційній політиці конкретного друкованого органу. Такою зазвичай є місцева преса. Зафіксовані на її шпальтах повідомлення з місць про події соціально значущого характеру, названі в них факти, прізвища, цифри стають із плином часу цінним історичним джерелом. Ожививши таке джерело, увівши його в контекст тої чи тої історичної події, маємо можливість відтворити немало призабутих, а то й зовсім невідомих епізодів з життя конкретного населеного пункту чи громади.

Результатом ліквідації на українських теренах нав'язаного московською імперією ще в 1802 році губерніального управління від початку 1932 року стало утворення областей. Першими були, за порядком називання, Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Одеська, Харківська і Чернігівська.

Ця подія стала передумовою для утворення в радянській Україні нової мережі, *і нового типу газет – на початку окружних, а згодом районних*. Засновниками кожної з них ставали конкретні райкоми партії і райвиконкоми. Відповідно, ці дві більшовицькі інституції й були замовниками та контролерами редакційної політики утворюваних нашвидкуруч газетних колективів.

Щоправда, це не означає, що, скажімо, в колишній Ніжинській окрузі доти місцевих газет не існувало. Першою радянською газетою краю слід вважати двомовні «Известия-Вісті» як орган повітового воєнного революційного комітету та повітового комітету КП(б)У, що виходив у світ, з перервами, від 1919 до 1920 року. Після звершення громадянської війни замість цього видання оновлені ревком і повітвиконком засновують україномовне «Червоне Село». Видавалися ці газети із тривалими перервами – в 1920 і 1921 роках. На жаль, повних підшивок цих видань не збереглося навіть у найголовнішому сховищі друкарських набутоків українців – відділі періодики Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського.

На зміну «Червоному Селу» 1922 року в Ніжині засновується російськомовна «Пролетарская мысль», однак проіснувала лише неповні три роки.

Після реорганізації Чернігівської губернії 1923 року із 12 старих повітів на п'ять округів у окружному центрі Ніжині в листопаді 1925 року засновується потужне окружне державне видавництво «Нове село». Власну поліграфічну базу цього видавництва склала конфіскована більшовиками приватна друкарня ніжинського єврея Глезера. Видавництво було багатопрофільним: випускало підготовлені власними редакторськими і друкарськими працівниками брошури, книги, газети, торгувало власною продукцією та взятою з інших видавництв під реалізацію. Втім, проіснувало недовго – у серпні 1926 році розформоване, його друкарня була передана Ніжинському окружному міськгоспу. Головним періодичним виданням

цього видавництва стала однойменна газета – «Нове Село», що виходила в світ від 1925 до 1928 року. Втім, за даними енциклопедичного словника «Чернігівщина», газета виходила до 1937 року [1]. Однак її підшивки у відділі газетних фондів ЦНБ ім. В. Вернадського збережені лише до 1928 року. Статус її – орган Ніжинського окружного КП(б)У, окрвиконкому та окрпрофради. Виходила великим форматом щотижнево, згодом – двічі, а в останній рік існування – тричі на тиждень.

Першою районною газетою в Ніжині став «Більшовик Ніжинщини», що виходив до війни. Після війни райгазета отримала назву «Радянський Ніжин», з 1963, в статусі міськрайонної, – «Під прапором Леніна».

Та повертаємось до райцентрів Носівка й Лосинівка. Районна газета «Червона Носівщина» заснована 1932 року. На початку виходила на двох сторінках формату А-2, згодом на чотирьох. Наклад газети, незважаючи на те, що район об'єднував 49 сіл, зосібно й таких великих, як Червоні Партизани, Лосинівка, Данина, Галиця, був незначним – коливався в різні роки від двох до трьох тисяч. Найбільше примірників друкувалося у першому кварталі 1935 року, напередодні відходу в окремі райони двох кушців – Лосинівського і Мринського. Так, у лютому наклад газети становив 3500 примірників, у березні – 3520. Редактори газет часто змінювалися – посада була не просто «високо ідеологічною», а й небезпечною. У ті часи за неправильно розставлені політичні акценти в якійсь надрукованій замітці з цієї посади можна було загромити прямо на в'язничні нари. З прізвищ, які вдалося встановити за підшивками, відомі такі редактори: Сердюковський, А. Малик, Терещенко, Феценко. Останній підписував газету в 1935 році.

«Ударний Труд» як орган місцевої влади вдруге (весна 1935) утвореного Лосинівського району виходив з 1935 до червня 1958 року. Періодичність виходу: на початку, у форматі двох шпальт, – 15 разів на місяць; згодом, на чотирьох шпальтах, – двічі на тиждень. У роки війни не виходив лише в період окупації району німцями. У 1958 році на ознаменування 40-ї річниці жовтневої революції газета перейменована на «Жовтневу Зорю». З новою назвою газета проіснувала до ліквідації Лосинівського району в 1962 році. Наклад лосинівської газети коливався в межах 1000-1650 примірників. Найнижчим від був у 1944-1945 роках. Редакторами газет були: Мотильов (до 1936), Андросов (1937), І. Олефіренко (1941), І. Тунін (1945), К. Андрієць (1945). Звернімо уваги: з перелічених переважали росіяни, які ні мови, ні історії, ні культури цього сільського українського краю не знали. Зазвичай це були прислані партійні комісари, які нічого не тямали і в журналістиці, але вміли ревно і жорстко проводити партійну лінію на місцях.

З метою максимального охоплення читачів із числа школярів і молодих виробничників усі місцеві газети цієї пори засновували молодіжні сторінки. Вони виходили на шпальтах цих же газет раз або двічі на місяць, мали свої назви, свою окрему нумерацію і навіть редакторів. Такі своєрідні спецвипуски для молоді були органами райкомів комсомолу. У Ніжинському «Новому селі» це – «Більшовицькі резерви», у «Більшовику Ніжинщини» – «Передовий загін», у «Червоній Носівщині» – «Комсомолец Носівщини», в «Ударному Труді» – «Кімовець». Редактором «Кімовця» був Ожема.

З'являлися на шпальтах цих газет і «Літературні сторінки», де мали можливість друкувати свої твори початківці красного письменства.

Окрім районних газет, до місцевих ще можна віднести газети політвідділів машинно-тракторних станцій, що увійшли в радянську історію аббревіатурою МТС. Ці виробничі підрозділи створювала держава у великих селах чи містах для ведення, на договірних засадах, усіх сільськогосподарських робіт у малопотужних новоутворюваних колгоспах. До речі, перша на Чернігівщині МТС організувалася в 1930 році в селищі Куликівка, що входила до Ніжинської округи. У 1933 році їх було в області вже 41. Скажімо, на 1937 рік в Лосинівському районі було дві МТС – самій Лосинівці та Макіївці. При кожній засновувалася газета. Газети МТС проіснували до 1958 року, після чого стали багатотиражками відповідних колгоспів.

Районні газети як провідники політики правлячої партії щодо комунізації та денационалізації українського села

Створюючи на початку 30-х років одну з низових мереж друкованої періодики – районну пресу, партія більшовиків прагнула максимально використати у втіленні своєї політики, донесенні до кожної людини змісту і завдань радянського будівництва. Користуючись заявленою в минулі часи ленінською фразою, працівники преси ставали тими незамінними «коліщатками і гвинтиками» складного механізму всієї комуно-радянської системи, які допомагали її розвитку і ствердженню.

Однак у тих умовах навіть районні газети не могли самотужки забезпечити повного й об'єктивного висвітлення стану справ на селі. На заводі стояли: досить обмежений штат працівників редакції, суцільне бездоріжжя, відсутність телефонного зв'язку із віддаленими селами. З огляду на це компартія ініціює розгортання по всій країні масового руху робсількорів. Терміни «робсількор», «робкор», «сількор» виникли на початковому етапі більшовизації і означали появу своєрідної і досить незвичної для нових радянських людей громадської професії – робітного і селянського кореспондента.

Перед робсількорівським рухом партія ставила три головні завдання:

- постачання районних газет інформацією з місць;
- активізація читання радянської преси;
- заохочення до передплати районних, обласних та центральних більшовицьких газет якомога ширшого кола робітників і селян.

Кого розраховували більшовики залучити до цього руху на селі? Передусім, активістів сільрад і колгоспів, прихильників нових громадських формувань на селі – комітетів незможних селян. З'являлося немало охочих носити по селу нове і трохи застрашуюче ім'я сількора з-поміж грамотних комуністів і комсомольців. База сількорів стала поповнюватися із числа нового прошарку сільської інтелігенції – радянських учителів.

Формування мережі постійних дописувачів

Центр вважав за необхідне заснувати для просвіти цієї категорії дописувачів преси перші професійні видання. Так, у 1927 році в тодішній столиці радянської України Харкові засновуються два журнали – «Робкор України» і «Селькор України», виходили вони до 1928 року як місячники. З 1929 року ці два видання були об'єднанні спільною назвою – «Робселькор». Періодичність об'єданого видання зростає в окремі періоди до двотижневих випусків.

Крім цих спеціалізованих видань, які ставали своєрідною заочною лектурою в наданні азів журналістики для зовсім не підготовлених робсількорів, низка місцевих газет час від часу подавала на своїх шпальтах робсількорам своєрідні поради – про що і як писати до газети. Так, ніжинська окружна газета «Нове Село» в одному із чергових порадників робсількорам подає такі рекомендації напередодні написання будь-якого повідомлення:

«Головна заповідь – ліквідувай свою малописьменність.

Навчись писати та говорити рідною мовою.

Вивчи граматику на практиці.

Передай свої знання іншим.

Організуй гурток з тих, що пишуть на селі, бери активну участь у стінгазеті, роби спроби писати колективні статті.

Будь таким самим завзятим селькором як і досі» [2].

Від початку заснування активно взялася за створення власної сількорівської мережі редакція носівської районної газети «Червона Носівщина». Тут простежується кілька наперед продуманих акцій.

Перша стосувалася створення картотеки потенційних дописувачів із кожного села району. Для цього в лютому 1932 року редакція розробляє анкету, вміщує її в кількох

числах, пропонуючи читачам вирізати, заповнити та надіслати її до редакції. Цікавим виглядає сам запитальник. У ньому, крім загальних даних (прізвище, ім'я, по батькові; рік народження, місце роботи, посада, соціальний стан та національність, членство в КПРС, ВЛКСМ, профспілках), редакція хотіла мати додаткові дані на кожного дописувача за такими параметрами: якщо селянин, то скільки платить податку; скільки десятин землі мав до революції, скільки тепер; чи має виборчі права; чи вступив до колгоспу, яку громадську роботу виконує. На завершення анкета містила кілька запитань щодо рівня навичок писання та готовності стати сількором: з якого часу почав дописувати, чи в селі (колгоспі, бригаді, школі, сільраді) є стінгазета, чи бере участь у її творенні. Вимагався особистий підпис після заповнення всіх відповідей на поставлені запитання [3].

Друга акція: заклик активних сількорів надсилати дописи до газети іншим активістам, зроблений у формі публічного зобов'язання і виклику. Ось зразок такої незвичної на нинішній час форми залучення редакції газети потенційних читачів і дописувачів: «Викликаю. Я, учитель с. Терешківки, Кобко Степан Васильович, зобов'язуюся давати дописи до газети «Червона Носівщина», висвітлюючи життя Терешківки, колгоспників та одноосібний сектор. Викликаю вчителів Носівщини наслідувати мій приклад» [4]. Подібні зобов'язання-виклики періодично вміщувалися в цій газеті.

Третя акція: залучення сількорів до передплатної кампанії. Однією з ефективних форм такого залучення стала публікація звернень-викликів. На кшталт, скажімо, такого: «Я учень 6 групи Данинської школи Калюжний Володимир, підписався на газету «Червона Носівщина» на третьому місяці й викликаю піти за моїм прикладом всіх учнів старшого концентру, а також весь педколектив нашої школи» [5].

Четверта акція: періодичні кущові наради робсількорів – у Носівці, Лосинівці, Мрині. Так, 5 березня 1932 року у приміщенні районного сільбуду відбулася нарада робсількорів Носівського куща. Разом із робсількорами сюди запросили редколегії всіх стінгазет. Варто було сподіватися, що на цій нараді головним буде навчання активістів преси, обговорення того, як навчитися краще писати. Однак у порядку денному стояло питання... початку посівної кампанії та роль робсількорів у ній. На нараду прибули представники різних районних організацій, які вчили дописувачів із сіл, як краще розвінчувати ледарів-колгоспників та безвідповідальних керівників місцевих господарств [6].

Тематика сількорівських публікацій

Чи був помітним ефект від таких акцій – сказати важко. Наклади районних газет тієї пори коливалися в межах від півтори до трьох тисяч примірників. На перешкоді збільшення накладів ставав передусім матеріальний чинник. З одного боку, колгоспники, які отримували заробітну плату здебільшого натурою, не мали зайвих коштів, аби масово передплачувати радянську пресу, зокрібно місцеву. З іншого, не горіли бажанням стимулювати цей процес і керівники колгоспів. Про причину такого їхнього небажання читач довідається згодом, коли знайомитиметься з добірками публікацій про життя колгоспів.

Утім, редакції звертали увагу на це явище, періодично публікуючи матеріали про гальмування, а то й спротив організації передплати місцевими керівниками. Ось дві показові публікації на цю тему з Данини зі сторінок «Червоної Носівщини».

У першій ідеться про те, як проходить передплата в Данині. Ситуація чи не найгірша в районі: на 800 колгоспників із трьох тамтешніх колгоспів районну газету тут передплатило лише 17. Пасе задніх тут колгосп ім. Ворошилова. Висновок до цієї публікації редакція робить такий: «Керівники данинських колгоспів повинні зрозуміти велику важливість преси у вихованні мас і добитися того, щоб кожний колгоспник передплачував та читав пресу» [7].

Приблизно через рік дописувач із Данини за підписом «Колгоспник» повідомляє, що ситуація з передплатою в селі відгоді не змінилася. Винним у цьому названо голову колгоспу ім. Шевченка Федоренка. На підтвердження цьому анонімний сількор наводить такий факт: колгоспники неодноразово заповняли відомість на газету та

зверталися за грішми до голови, але відповідь одна: «Коли б на що інше, то можна дати, а на газети не дам. Можна обійтись». Такого стану з передплатою газет у селі, резюмує дописувач, терпіти далі не можна [8].

Розпочата «Червоною Носівщиною» у лютому 1932 року акція зі створення мережі своїх представників у селах тривала трохи більше року. У квітні 1933-го редакція підбиває підсумок зробленому: кількість сількорів збільшилася на 38 чоловік. Засновано нових сільських стінгазет 15 та 28 – при колгоспних бригадах. Посилилося партійне керівництво стіннівками у Мрині, Лосинівці, Галиці. Проте, що газета виступала організатором стіннівок на місцях, часто писала про них, свідчить ось така інформація: «В колгоспі ім. Будьонного (Ганнівка) ще з 1934 року виходить стінгазета. За цей час вона викрила багато хиб і недоліків у роботі. За 1937 вже вийшло 10 номерів стіннівки» [9].

У підсумковій публікації про стан робсількорівського руху на весну 1933 року газета повідомляє, що 5 квітня в Чернігові відбудеться Перший обласний з'їзд робсількорів, і Носівський район має послати туди чотирьох кращих своїх представників [10]. Прізвища представників не названі, однак можна не сумніватися, що на подібні представницькі наради посилалися найбільш перевірені, найбільш віддані владі «ударники преси». Рівнятися саме на таких закликала редакція усіх сількорів району такими словами: «Готуючись до цього з'їзду, сількори, низова преса повинні ще більше піднести активність у виконанні завдань, що стоять перед трудівниками села в час сівби. Сталінський похід преси й робсількорів за високий врожай у нашому районі дав пожвавлення роботи преси» [11]. Тут же подається в рамці збільшеним шрифтом цитата з виступу Постишева, адресована сількорам: «Правдива критика, пов'язана з ділом, ось що може надати силу і авторитет голосу сількора. Слово, підкріплене особистим прикладом, ось найсильніша зброя».

Через три роки після інспірованого Кремлем голодомору українського народу редакція вміщує великий, чи не на половину шпальти, вірш О. Мазуркевича «Марш робсількорів», у якому поетичним рядком (до речі, досить недосконалим щодо літературної форми) окреслені основні орієнтири в роботі цих «підручних партії». Варто навести кілька строф із цього «маршу»:

Ми на заводах пером і ділом
За план до бою стали.
В нашій газеті Сталінське слово
І на прапорі – СТАЛІН.

Ми на полях беремо багаті,
Високі суцільні врожаї.
Будуєм колгоспи ми більшовицькі
Як учить партія й СТАЛІН.

Гостримо пильність – ворогів нищим,
Наш зір чистіш кристалів.
Непримиренними і невсипучими
Навчив нас бути СТАЛІН.

Ногу – твердіше, кроки – міцніше
Погляд – ясніше, дух – бадьоріше.
Вперед і вище йди сміливе,
Ударник преси і сталі.

...В нас преса – зброя є найгостріша
І найсильніша – СТАЛІН [12].

Слово Сталін, яке рефреном проходить наприкінці кожної строфи, редакція завбачливо набирає прописними літерами.

Партія вміло спрямовувала вістря пера «ударників преси і сталі» у потрібне їй русло: віталися і без перевірок друкувалися на сторінках місцевої преси будь-які факти з нещадною критикою противників колективізації, доноси на антирадянські висловлювання селян, викриття куркулів як лютих ворогів радянської влади, яким, за рішенням правлячої партії, не мало бути місця в нових соціалістичних селах.

Така не контрольована ніким на початках і не завжди об'єктивна діяльність сількорів спонукала тих, кого несправедливо було публічно знеславлено, до частих випадків розправи над деякими сількорами, аж до вбивства. А це, в свою чергу, давало черговий привід владі посилювати терор проти заможного селянства. Скажімо, події, що сталися на цьому ґрунті в селі Димівка на Миколаївщині, досить переконливо висвітлені в романі класика української радянської літератури Андрія Головка «Бур'ян».

Влада всіляко була зацікавлена в розширенні сількорівського руху і в тому, щоб історії, подібні димівській, не повторювалися. Тому всім дописувачам із місць було надане право не підписувати матеріали своїми прізвищами, а придумувати псевдоніми, щоразу різні, щоб у селі не здогадувалися, хто подав до району черговий критичний сигнал.

Оглянувши в час підготовки цієї публікації підшивки районних газет густо рясніють такими псевдонімами. Тут спостерігалися такі тенденції:

- псевдонім указував на соціальне становище дописувача або партійну приналежність (Колгоспник, Селянин, Комсомолец);
- псевдонім указував на одну з рис удачі сількора (Відданий, Зацікавлений, Надоїдливий, Нетерплячий, Невидимий, Колективіст; було навіть зрусифіковане Чуткий);
- псевдонім подавав одну з якісних характеристик людини (Свій, Приїжджий, Письменний, Менший, Бідний);
- псевдонім указував на географічне перебування дописувача (Данинський);
- псевдонім означав просто загальноживане слово, що ніяк не характеризувало дописувача (Око, Ковбаса, Дуб, зрусифіковане Піро і загадковий Ікс).

Ще однією формою активізації робіт сількорівського руху було вміщення окремих тематичних сторінок, повністю відведених дописам сількорів і про сількорів. Скажімо, упродовж кількох років виходила «Сторінка робіт сількора» у правонаступниці лосинівського «Ударного Труда» – газеті «Жовтнева Зоря». Так, на відкритті цієї сторінки вміщено замальовку з фотопортретом про кращого сількора району Миколу Хлібика з Данини. «Теми, які піднімає сількор, – наголошується у публікації, – привертають своєю життєвістю, актуальністю. Він – завжди в гущі життя. Він не лише пише про події, а й є безпосереднім учасником кожного хорошого починання. За це комсомольці колгоспу Дружба» обрали його своїм ватажком. Він – бригадир. Зарекомендував себе з хорошого боку. Побажаємо йому успіхів» [13].

Висновки

1. Через неконтрольований державою процес підготовки фахівців у вищій школі на нинішньому етапі спостерігається три негативні тенденції в підготовці журналістських кадрів в Україні: їхнє перевиробництво, брак якісно підготовлених працівників ЗМІ, розбіжність поглядів щодо шляхів усунення недоліків у цій справі.

2. Низова ланка української журналістики – місцева преса – від початків її утворення після жовтневого перевороту дбала про формування кадрового резерву власними силами, зосібно й через організацію та розгортання в районах кожної області робіт сількорівського руху.

3. Головними завданнями перед цією категорією дописувачів до місцевих газет тоталітарної доби були три: постачання газет інформацією з місць; активізація читання радянської преси; заохочення до передплати районних, обласних та центральних більшовицьких газет якомога ширшого кола робітників і селян.

4. Масштабність і результативність робіт сількорівського руху забезпечувалися партійними комітетами і редакціями місцевих газет завдяки вдало продуманим організаційним акціям. Серед найголовніших були такі:

- створення картотеки потенційних дописувачів із кожного села району;
- заклик активних сількорів надсилати дописи до газет іншим активістам, зроблений у формі публічного зобов'язання і виклику;
- залучення сількорів до передплатної кампанії шляхом публікації заготовлених наперед у редакціях звернень-викликів;
- систематичне проведення районних та кущових нарад робсількорів;
- публікація на сторінках районних газет рекомендацій, методичних порад про те, як і на які теми готувати дописи до газет.

1. Чернігівщина: Енциклопедичний довідник / За ред. В. Кудрицького. – К.: УРЕ, 1990. – С. 554.

2. Заповіді сількора // Нове Село (м. Ніжин). – 1927. – 16 лют.

3. Анкета робсількора носівської районної газети «Червона Носівщина» // Червона Носівщина (м. Носівка). – 1932. – 5 лют.

4. Кобко С. Виклик // Там само. – 1932. – 12 бер.

5. Калюжний В. Викликаю // Там само. – 1932. – 5 лют.

6. Оголошення: Народа робсількорів // Там само. – 1932. – 5 берез.

7. Карапуга. Кожному колгоспнику – газету // Там само. – 1936. – 31 січ.

8. Колгоспник. Федоренко зриває передплату // Там само. – 1937. – 12 берез.

9. Ситник. Стінна газета викриває недоліки // Там само. – 1937. – 13 квіт.

10. Готуймося до обласного з'їзду сількорів // Там само. – 1933. – 3 квіт.

11. Там само.

12. Мазуркевич О. Марш робсількорів. // Ударний Труд (Лосинівка). – 1936. – 6 берез.

13. Сількор Микола Хлібик // Жовтнева Зоря (Лосинівка). – 1959. – 30 січ.

LOCAL PRESS STAFF: experiencing lessons of totalitarian journalism

Two alarming tendencies of modern journalism: overproduction of journalists and at the same time lack of patriotic and highly professional journalists is being stated in the article. In this context it also analyses press staff training for the lower level of Soviet journalism-district newspapers.

In this context the experience of journalist trainings for local newspapers in 20-30s of the XXth century is analyzed.

The article presents the analysis of specific characteristics of local press, its campaign in terms of correspondents from workers and peasants organization, which was done according to the orders of communist power and their network formation. All the facts have been taken from rare collections of local newspapers of that time: "New Village" (Nizhyn), "Red Nosiivka" (Nosiivka) and "Hard Labour" ("October Star" beginning from 1958, Losynivka). It also presents a more detailed analysis of the themes of articles, written by local correspondents of that time. Examples of denunciations on rich peasants and those who didn't want to join collective farms are presented as well.

Key words: local press, district newspaper, village reporter, working reporter, publications' themes, newspaper Red Nosiivka.